

CARME SERRALLONGA, TRADUCTORA I PEDAGOGA: "CONÈIXER BÉ LA PRÒPIA LLENGUA NO ET PRIVA QUE EN PUGUIS SABER D'ALTRES"

Per CLARA BASSOLS I VALLS

Publicat al diari AVUI.

Carme Serrallonga ha estat una persona clau per al desenvolupament de la cultura catalana en els últims quaranta anys. La seva llarga trajectòria, reconeguda amb la Creu de Sant Jordi el 1989, ha transcorregut entre l'ensenyament i la traducció amb constants incursions en el món de l'art dramàtic com a adaptadora i traductora. Seguidora del model pedagògic de l'Institut Escola i fundadora de l'Escola Isabel de Villena en la difícil postguerra, Serrallonga té un guanyat prestigi de dona lluitadora per la causa catalana. Ara acaba de ser guardonada amb el Premi Nacional d'Arts Escèniques de la Generalitat del 1993.

Clara Bassols: — Què ha suposat per a vostè aquest últim premi?

Carme Serrallonga: — No m'hauria pogut imaginar mai que me'l donessin perquè el meu treball no és tan important. Hi ha gent que ha treballat molt més que jo. Sempre he desenvolupat la meva tasca sense esperar cap recompensa. Ara bé, sento una gran satisfacció i agraeixo el premi perquè no me l'esperava. A la meva edat, ja sóc indiferent a moltes coses. No aspiro a tenir diners ni luxes. La veritat és que m'acontento a poder comprar-me llibres i fer algun viatge de tant en tant.

C.B. — Vostè és pedagoga i llicenciada en filosofia, però a més a més de l'ensenyament s'ha dedicat a traduir de diversos idiomes al català...

C.S. — M'agrada traduir perquè tinc vocació per la lingüística, encara que no la vaig poder estudiar perquè en els meus temps no s'ensenyava. Traduint aprenc de la gent, del poble. Sempre he tingut una gran curiositat per tot el que no tenim més a prop.

C.B. — Què l'ha motivat a traduir al català autors de la llengua alemanya com Brecht, Dürrenmatt i Lukács?

C.S. — Em vaig decidir a estudiar a fons l'alemany quan vaig conèixer les idees, molt semblants a les meves, de Bertolt Brecht, un magnífic escriptor que va arribar a passar-ho tan malament precisament per aquestes idees que tenia, per les quals es va veure obligat a abandonar el seu país, Alemanya.

C.B. — De quina manera es va produir la seva incursió en el món del teatre?

C.S. — Vaig participar fa anys en la fundació de l'Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual, que va ser un grup molt important en el replantejament teatral a Catalunya als anys de la dictadura. He traduït molt per al teatre perquè vaig treballar amb Ricard Salvat. M'agrada traduir obres per al teatre perquè t'obliga a utilitzar un llenguatge viu i no gens encotillat.

C.B. — Com valora el nivell actual dels nostres traductors?

C.S. — Tenim excel·lents traductors. Ja no parlo dels traductors del noucentisme com Josep Carner o Carles Riba... Hi ha persones avui que ho fan molt bé, com el que ha traduït James Joyce. Després hi ha els qui tradueixen a tant per foli.

C.B. — Per quin es decanta més: pel català *heavy* o pel *light*?

C.S. — Em decanto pel català bo. Hi ha coses de l'anomenat *heavy* que són una mica pesades i de les quals la gent en va fent una selecció sense adonar-se'n. Però els partidaris del català *light* estan reduint l'idioma al dialecte de Barcelona. Que es redueixi la llengua a l'estil que es parla a la capital és una cosa molt greu que no succeeix en altres països del món. Crec que aquesta és una discussió frívola sense cap fonament bàsic i que no impedeix que el català sigui una llengua molt literària, encara que estic d'acord en el fet que s'ha d'entendre bé.

C.B. — Quin record guarda i quina valoració fa de la seva tasca exercida a l'Institut Escola?

C.S. — Sóc una persona que em faig porques il·lusions de mi mateixa. El que sí que sé és que he treballat molt. M'agrada fer les coses que m'agraden; quan m'agraden m'hi llanço i aleshores el temps em passa ràpidament. Quan és una feina que no m'agrada m'hi trobo molt a repèl. A l'Institut Escola m'hi vaig trobar molt a gust perquè ajudar els alumnes a pujar d'una certa manera sense cap mena de normes i directrius de com han de ser és una feina molt útil. Jo he intentat que la gent obri els ulls, que sàpiguen on es troben i aprenguin a pensar per ells mateixos. És important que els alumnes aprenguin a raonar, a no parlar amb una subjectivitat extrema i que no es deixin influir per les modes.

C.B. — Creu que ara hi ha escoles que s'aproximen als models de l'Institut Escola i als de la Isabel de Villena que vostè va fundar?

C.S. — En mig segle les coses han canviat molt. Ha canviat la manera de viure, d'entendre la vida, i es dona valor a coses que abans no tenien tanta importància com la competitivitat. Estem en un món curull de coses mecàniques i de modes forasteres. L'Institut Escola volia fer persones, individus que, naturalment, esdevinguessin persones amb cultura. Actualment veig que la gent pensa, sobretot, a tenir una bona posició i unes determinades



La bona persona de Sezuan, de Bertolt Brecht. Traducció: Carme Serrallonga. Direcció: Ricard Salvat. Escenografia: Armand Cardona Torrandell. Música: Paul Dessau. Teatre Romea, Barcelona, 1966. A la fotografia: Núria Espert i Antoni Canal. (Fotografia: Barceló).

comoditats, però penso que hi ha un tipus de comoditats que si no les tens no passa res.

C.B. — Creu que la política lingüística de la Generalitat es fa ressò de les mancances que té la difusió i l'aprenentatge de la llengua catalana en tots el camps?

C.S. — Encara no és suficient. Cal més empenta per captar gent que no és gaire conscient de la importància que té la llengua com a senyal d'identitat. Conèixer bé la teva pròpia llengua no significa privar-te de saber-ne d'altres, al contrari.

C.B. — Com interpreta la dada recentment publicada en què es diu que el 69% de l'ensenyament es fa en català?

C.S. — No entenc que es discuteixi que l'ensenyament d'un país es faci o no en la seva llengua, encara que no dic que s'abandoni el castellà. D'altra banda, crec que l'enemic de totes les llengües a Europa és l'anglès. La seva influència provinent dels Estats Units és enorme, i sembla que sense ella no es pot viure atesa la importància i l'hegemonia dels Estats Units al món. El castellà és la llengua dels nostres veïns i de molta gent que viu aquí, però sobretot la dels nostres veïns.

C.B. — Quines mesures pedagògiques creu que s'haurien de posar a la pràctica per millorar el grau de catalanitat en l'àmbit escolar?

C.S. — Primer, els mestres han d'estar conscienciats per ensenyar bé; en segon lloc, l'aprenentatge és una qüestió d'hàbit i de temps. Quan els fills dels immigrants portin els seus fills a les escoles en català, el problema haurà deixat d'existir. Fa falta un cert temps perquè la gent s'integri en el país. Aquests immigrants, a la llarga, haurien de considerar natural el fet d'expressar-se en català.

C.B. — Vostè mantenia excel·lents relacions amb dues grans exponents de la cultura catalana ja desaparegudes, Montserrat Roig i Maria Aurèlia Capmany.

C.S. — Així és. Montserrat Roig va ser alumna meua de dicció a l'Escola Adrià Gual. A mesura que van passar els anys em va agradar cada vegada més la seva manera d'escriure. Amb la Maria Aurèlia Capmany ens va unir una llarga amistat de més de vint anys, ja que vam treballar juntes molt de temps a l'Escola Isabel de Villena i a l'Adrià Gual. Em sembla quasi impossible que una persona tan vitalista hagi desaparegut.